

Nicolae PRELIPCEANU

Ce-am văzut și ce-am pierdut

N-am prins decât două zile și ceva din cele zece sau chiar unsprezece ale Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu. Au fost, e drept, cele mai frumoase. Cel puțin meteorologic vorbind. Dar și spectacolele au fost unul și unul. Unde mai pui atmosfera aceea cu totul și cu totul sibian-internațională, cu japonezi alergând din Piața Mare la Teatru, cu toate limbile Europei într-o defilare impresionantă prin locurile festivalului. De altfel, teatrul însuși a ieșit în stradă, lasă că, nu odată, și când e în „casă”, „a Thaliei” desigur, a început să se comporte ca și cum ar fi tot pe stradă. Ca și noi, ceilalți, de altfel.

Ce am văzut? *Caii la fereastră* de Matei Vișniec, în Cetatea Cisnădioara, un spectacol de Radu Alexandru Nica, făcut tocmai la Chicago, cu Trap Door Theatre, o trupă plină de viață și de dorința tinerească de a face performance, cum se spune azi, ca să mai mărim confuzia teatru-sport. Că în românește cuvântul fusese importat numai pentru ultimul la început. Acum, însă, așa cum spunea Topîrceanu că „fiicele Evei fac marmeladă din merele oprite”, și noi ne trezim cu tot felul de performanțe unde ne așteptăm mai puțin. Și am pierdut *Woyzeck* în regia lui Andryi Zholdak. Dar după urletele, căcatul pe tavan și bățile cu capul de pereți din *Viața cu un idiot*, regretul meu nu e prea mare, ca să zic așa.

Am văzut și subsolul splendidei Librării Humanitas din Sibiu, pe strada pietonală, în calea tuturor. Nu că toți s-ar rezezi la cărți, dimpotrivă. Ceea ce observă multă lume: criza i-a întors oarecum pe mai mulți cetățeni ai țărilor civilizate spre librării, spre biblioteci, spre cărți; acolo piața de carte crește. La noi a și scăzut cu 40%, îmi spun cei din sistem. Dar ce, am zis eu că suntem o țară civilizată? N-am zis, deși dacă n-aș vedea decât Sibiu festivalului de teatru aș face greșeala să mă pronunț în acest sens. Dar Sibiu în iunie nu e România, nici măcar cea din UE, e Europa. Și încă aceea de Vest. Pentru cei care vin de la aeroport la festival și de la festival la aeroport, România e o țară civilizată, cu obiceiuri frumoase și cultură profundă. Să-i sugerăm lui Constantin Chiriac, marele organizator al acestui fabulos eveniment, să nu le lase timp să observe și altceva. Nu așa făceau bolșevicii cu invitații lor din Occident, acum 60–70 de ani și poate și mai încoace, nu așa se face și în China de azi? Dar revenind la subsolul Librăriei Humanitas, aproape de azi defuncta librărie de dinainte de '89, unde era animator regretatul Reimar Alfred Ungar, un scriitor german, ce bun obicei a inventat festivalul: mă refer la spectacolele-lectură cu piese recente din diferite spații culturale europene! Personal am participat și dând puțin din gură, la invitația organizatorilor firește, nu așa, de capul meu, la spectacolul-lectură al piesei scriitoarei germane Dea Loher, *Nevinovații*. Trupa de studenți ai lui Radu Alexandru Nica a fost extrem de convingătoare, aș spune, pe alocuri, mai convingătoare decât textul însuși.

N-am revăzut, din păcate, spectacolul lui Antonio Latella, cu Teatro Stabile dell'Umbria, pe un scenariu al său, intitulat *Studio su Medeea*, cu actori excepționali, cu performanțe, adevărate performanțe, și fizice și artistice, despre care

Woyzeck de Büchner, regia: Andrii Zholdak

Foto: Mihaela Marin

am scris altădată. Dar revăzându-i pe Nicole Kehrberger și partenerul ei din spectacol la clubul festivalului, mi-am adus aminte de teribila impresie pe care au făcut-o acești interpreți, anul trecut, în toamnă, la Festivalul de Teatru Clasic de la Arad. Că au plecat din sală spectatori, probabil indignați de goliciunea, de altfel deloc obscenă, a personajelor? Să le fie de bine, e încă un semn că e o capodoperă scenică.

În schimb, n-am pierdut concertul ciudat de la Biserica Evanghelică, de duminică, 7 iunie, după vot, cu acea uimitoare combinație între muzica de inspirație irlandeză și textele din Cimitirul vesel de la Săpânța. Compozitor și dirijor: Shaun Davey, versuri spuse admirabil de Ion Caramitru, „dintre sute de catarge...” și nu numai, coruri de la Filarmonică, Mitropolie și Facultatea de Teologie. Tot într-o biserică evanghelică, demult, am văzut și un spectacol deșucheat, balet și altele, mi-am amintit acum, mai văzând și schelele din interiorul celei din Sibiu. Cealaltă: Biserica Evanghelică (fostă) din Kaliningrad, lângă zidul exterior al căreia odihnește, dacă o mai odihni, Kant. Biserica, în veșnică renovare, ca să nu mai poată fi redată scopului său inițial. Metoda asta nu au găsit-o încă ortodocșii români ca să nu înapoieze greco-catolicilor bisericile furate de comuniști în 1948. Nici n-au nevoie, din moment ce pot să le demoleze pur și simplu...

Din păcate, un eveniment pe care Constantin Chiriac mi-l anunțase de mult, spectacolul celor 3 G s-a terminat în coadă de pește: fiind programat prea târziu, toată lumea a părăsit sala, tiptil-tiptil, ca la concertele de la Ateneu, din Festivalul Enescu, de unde, spre final, lumea se retrage spre Sala Palatului, unde are loc cel principal. Am reușit să-l vedem pe Alessandro Marchetti, un actor de la Piccolo Teatro din Milano, cât și o parte din performanțele japoneze, regizate de Akira Shigoyama, dar când să intre în scenă clovnul Dimitri, nu mai era în sală aproape nimeni, și astfel spectacolul s-a stins de la sine, ca o lumânare tristă, de înmormântare.

A urmat spectaculosul *Metamorfozele*, după Ovidiu, de Silviu Purcărete, o adevărată performanță, amintind unora de Cirque du Soleil, cu aruncătorii săi de flăcări, jucat în apă de actorii de la Sibiu, după ce fusese prezentat cu actori de acolo, la Luxemburg, fără mare succes, mi se spune de către cineva care a văzut și acea reprezentație. Tot Silviu Purcărete a regizat și *Uriașii munților* de Pirandello, la Iași, spectacolul fiind prezentat pe scena Naționalului sibian, cu mare succes. În ce mă privește, nu m-am putut apropia de această piesă, care mi s-a părut întotdeauna foarte artificială, pe care, totuși, Silviu Purcărete a reanimat-o cu umorul său, atât de evident și în *Metamorfozele*, de la coadă până la capăt.

În Piața Mare, spectacolul final se pare că a fost unul de mare efect, cu artiști pe catalige, unul a și reușit, după două foarte periculoase căderi, un salt mortal, cu catalige înalte cu tot, în curtea pardosită cu piatră a teatrului, acolo unde se desfășura petrecerea continuă de la Clubul festivalului.

Ce e Sibiu de când cu Festivalul lui Chiriac? m-am întrebat la plecare. Un alt oraș, un oraș de nerecunoscut, unde oamenii s-au obișnuit să meargă la teatru și să vadă și teatru de stradă, frate cu circul firește, aplecat spre originile sale, ale teatrului vreau să spun. În fiecare noapte, când se terminau spectacolele mirobolante din piețe și de pe străzi, sute, poate mii de oameni, sibieni autentici, reveneau spre casele lor, mai veseli cred decât dacă ar fi revenit de la cărciumi sau de la așa-zisele cluburi. Un oraș în care și teatrul a prins un avânt neobișnuit, datorită aceluiași Constantin Chiriac, un actor bun, dar un organizator cu totul neobișnuit pentru patria noastră, vestită la capitolul dezorganizare.